

Vergaderjaar 2018–2019

25883

Arbeidsomstandigheden

Nr. 343

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 april 2019

Er zijn veel werksituaties waarbij de opdrachtgever van het werk grote invloed heeft op het gezond en veilig kunnen werken. Dat is bijvoorbeeld zo als het werk wordt uitgevoerd op de locatie van een opdrachtgever of met arbeidsmiddelen van de opdrachtgever. In die situaties heeft een opdrachtgever, gelijk als een werkgever, een rol en verantwoordelijkheid voor gezond en veilig werken.

Er is de afgelopen jaren ingezet op het creëren van bewustwording en het faciliteren van opdrachtgevers bij het nemen van hun verantwoordelijkheid. Verder is een onderzoek gestart om de ontwikkeling te monitoren. Het onderhavige monitoronderzoek is het tweede in rij¹. De uitkomsten geven een representatief beeld over de rol van opdrachtgevers volgens opdrachtnemers in de sectoren thuiszorg, bouw, metaal en chemie; sectoren waarin veel werk wordt uitbesteed. De algemene conclusie van de onderzoekers is dat het wat betreft verantwoord opdrachtgeverschap er redelijk goed voorstaat. Eveneens stuur ik u het onderzoek over opdrachtgeverschap van gemeenten rondom de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO 2015)² dat eerder door Inspectie SZW is uitgevoerd.

Monitor Verantwoord opdrachtgeverschap gezond en veilig werken

Het monitoronderzoek heeft als hoofdvraag «wat is de huidige stand van zaken rondom verantwoord opdrachtgeverschap in Nederland, en welke ontwikkelingen zijn er doorgemaakt in de beleving/associatie van dit begrip in de afgelopen twee jaar?». Verantwoord opdrachtgeverschap is daarbij gedefinieerd als een opdrachtgever-opdrachtnemerrelatie waarin expliciet oog is voor gezond en veilig werken bij het aanbesteden en uitvoeren van de opdracht en waarbij maatregelen worden genomen om gezond en veilig werken te waarborgen. Om antwoord te kunnen geven

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

op de hoofdvraag heeft TNO, in vervolg op een eerste meting in 2016³, een enquête uitgevoerd bij opdrachtnemers en opdrachtgevers in de sectoren bouw, chemie, metaal en thuiszorg. Deze sectoren zijn gekozen vanwege de hoge mate van uitbesteed werk en aansluitend op de meting van 2016. Nieuw in 2018 is een enquête-onderzoek onder 283 opdrachtgevers. Vanwege de kleine aantallen is het onderzoek onder opdrachtgevers niet representatief maar wel indicatief.

Resultaten

In 2018 bleek 40% van de opdrachtnemers bekend met verantwoord opdrachtgeverschap. Het beeld daarvan bestaat voornamelijk uit een opdrachtgever die maatregelen neemt om gezond, veilig en duurzaam werken mogelijk te maken en die aandacht heeft voor tijdsdruk en planning.

Ten opzichte van 2016 is dit beeld stabiel. Er is wel meer structureel overleg over gezond en veilig werken (een stijging van 14% in 2016 naar 23% in 2018). Echter, in de thuiszorg rapporteren opdrachtnemers significant vaker dat verantwoord opdrachtgeverschap nog geen gespreksonderwerp is. Dit beeld wordt bevestigd in het onderzoek over opdrachtgeverschap van gemeenten rondom de Wmo dat eerder door Inspectie SZW is uitgevoerd. Wel is men in de thuiszorg positiever over mogelijkheden om afspraken rondom veilig en gezond werk vast te leggen in een contract. De implementatie van het Besluit reële prijs Wmo uit 2017⁴ zal eraan bijdragen dat opdrachtgever en opdrachtnemer structureler met elkaar in gesprek zijn.

Verder blijkt dat 4 op de 5 opdrachtnemers aangeven dat hun opdrachtgevers ten minste één of meerdere acties onderneemt op het gebied van verantwoord opdrachtgeverschap. In de diverse fasen van een opdracht (ontwerp, uitvoering en evaluatie) bestaat een gemêleerd beeld. In de ontwerpfase van een opdracht is het percentage opdrachtnemers dat volledige inspraak heeft, toegenomen (gerapporteerd door 16% in 2018 ten opzichte van 12% in 2016). Toch heeft 27% nog geen enkele invloed in de ontwerpfase. In de uitvoeringsfase van een opdracht blijkt de betrokkenheid van opdrachtgevers ongeveer gelijk gebleven. Een belangrijk aandachtspunt is dat zzp'ers en kleine bedrijven op bijna alle punten slechter scoren dan grote(-re) opdrachtnemers. In kleine bedrijven is minder sprake van kennis en acties op het gebied van verantwoord opdrachtgeverschap. Verantwoord opdrachtgeverschap is als begrip ook minder bekend bij kleine bedrijven en zzp'ers, in vergelijking met grotere vestigingen. Daarnaast heeft deze groep over de gehele loop van een project minder inspraak in hun samenwerkingen met opdrachtgevers.

Beleidsreactie

Het onderzoek bevestigt dat belangrijke randvoorwaarden als inspraak in de ontwerpfase van een opdracht, genoeg tijd en budget, veilig materiaal en de juiste opleiding om het werk goed uit te kunnen voeren, in alle sectoren essentieel zijn en blijven. Er is een lichte verbetering waarneembaar ten opzichte van de vorige meting. Tegelijk is duidelijk dat er nog stappen gezet moeten worden. De Arbowetgeving gaat op dit moment in belangrijke mate uit van arbeid in een vaste werkgever-werknemer relatie. Gelet op de snel veranderende arbeidsrelaties is de vraag of dit naar de toekomst toe voldoende borging blijft bieden voor gezond en veilig werken. De SER is daarom in oktober 2017⁵ gevraagd om een verkenning te doen naar de gevolgen van de veranderende arbeidsre-

³ Kamerstuk 25 883, nr. 254.

⁴ Kamerstuk 29 538, nr. 238

⁵ <https://www.ser.nl/-/media/ser/downloads/adviesaanvragen/gezond-en-veilig-werken.pdf>

laties en de veranderingen op de arbeidsmarkt voor het gezond en veilig werken en de borging daarvan. Ik verwacht dit jaar een reactie van de SER en deze zal ik met een kabinetsreactie aan uw Kamer sturen. Daarnaast wordt in 2020 een beleidsdoorlichting uitgevoerd op artikel 1 uit de SZW-begroting. Beide trajecten geven belangrijke input voor de beoordeling of, en zo ja welke, aanpassingen nodig zijn voor een adequaat en toekomstbestendig stelsel voor gezond en veilig werken. Ik betrek de resultaten van onderhavig monitoronderzoek daar eveneens bij. Om het verantwoord opdrachtgeverschap op korte termijn te stimuleren en verder te ondersteunen, betrek ik de resultaten van dit onderzoek in mijn overleggen met stakeholders. Onlangs is het programma Eerlijk, Gezond en Veilig Werken gestart met als doel bij te dragen aan een betere naleving van de regels via preventie en bewustwording. Met dit programma wil ik het eigen initiatief in sectoren, brancheorganisaties en bedrijven bevorderen om vanuit goed werkgeverschap en verantwoord opdrachtgeverschap te werken aan eerlijk, gezond en veilig werk. De resultaten over de thuiszorg en de rapportage van Inspectie SZW zal ik onder de aandacht brengen bij gemeenten. Ook Inspectie SZW zet in 2019 met de programma's Zorg, Industriële arbeid en Bouw in op het stimuleren van verantwoord opdrachtgeverschap. Veilig en gezond werken moet daarbij in alle fasen van het zorg- of bouwproces aandacht krijgen.

Tot slot ben ik voornemens om in 2020 een vervolgmeting van het onderzoek te doen om daarmee vinger aan de pols te houden.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
T. van Ark